

plantataardige sectoren: verdediging is de beste aanval

Annemarie Breukers, Youri Dijkxhoorn en Johan Bremmer

LEI Wageningen UR, Hollandseweg 1, 6701 KN Wageningen;
e-mail: Annemarie.breukers@wur.nl

De dreiging van fyto-sanitaire risico's neemt toe. Denk bijvoorbeeld aan de groeiende aaltjesproblematiek in vollegrondsteelten en de recente *Clavibacter*-uitbraken in tomaat. Dergelijke incidenten hebben grote economische gevolgen voor getroffen ondernemers en schaden het imago van sectoren. Bovendien leiden ze tot groeiende regeldruk. Het ministerie van LNV wil daarom toe naar een effectiever fyto-sanitair beleid met meer aandacht voor risicobeheersing in de sector zelf. Dat werkt alleen als alle ondernemers meedoen. Maar in hoeverre *willen* en *kunnen* ondernemers hun verantwoordelijkheid nemen?

Om hier een beter beeld van te krijgen heeft het LEI een analytisch kader ontwikkeld, gebaseerd op de Theorie van Gepland Gedrag van Ajzen (Ajzen 1991, Breukers et al. 2009). Verondersteld wordt dat de *risicoperceptie* van de ondernemer het nemen van bedrijfsmaatregelen beïnvloedt. Immers, een ondernemer die zich niet bewust is van enig risico zal niet snel geneigd zijn hier maatregelen tegen te treffen. Risicoperceptie bepaalt dus mede de houding (*attitude*) van de ondernemer ten aanzien van het nemen van bedrijfsmaatregelen. Ook het sociale netwerk, de druk die de ondernemer ervaart om al dan niet maatregelen te nemen (*subjectieve norm*) is van invloed op zijn gedrag. En tot slot moet de ondernemer zelf ervan overtuigd zijn dat hij in staat

is om maatregelen te treffen (*verwachte zelfcontrole*), wil hij daadwerkelijk actie ondernemen. Deze vier elementen worden beïnvloed door een scala aan persoons-, bedrijfs- en risicogebonden factoren, die verklaren waarom de ene ondernemer de andere niet is.

Het analytisch kader is in eerste instantie kwalitatief toegepast voor verkenning van drie sectoren. Per sector is een discussiebijeenkomst met vertegenwoordigers georganiseerd, waarbij gebruik gemaakt werd van een *Group Decision Room*. Vervolgens zijn in een grootschalige kwantitatieve praktijktoetsing ruim 300 ondernemers in de tomaten-, tulpenbollen- en aardbeiensector mondeling geënquêteerd. Op basis hiervan zijn veronderstelde relaties getoetst en zijn verschillen binnen en tussen sectoren geanalyseerd. De resultaten weerspiegelen de verschillende karakters van de sectoren, maar geven ook inzicht in aspecten als kennisniveau, verantwoordelijkheidsgevoel en belemmeringen in het nemen van maatregelen. Enkele *highlights* zullen tijdens de voorjaarsbijeenkomst gepresenteerd worden.

Het onderzoek biedt handvatten om overheid en sector dichter bij elkaar te brengen voor wat betreft beheersing van fyto-sanitaire risico's. De praktijktoetsing heeft het belang van fyto-sanitaire risicobeheersing bij ondernemers onder de aandacht gebracht. Resultaten ervan laten zien waar knelpunten liggen in de beheersing van fyto-sanitaire risico's, waardoor gericht gezocht kan worden naar oplossingen. Ook kunnen communicatie en kennisoverdracht beter worden afgestemd op de behoeftes van de doelgroep.

Referenties

- Ajzen, I (1991) The theory of planned behaviour. *Organisational behaviour and human decision processes* 50:179-211
- Breukers MLH, Bremmer J, Dijkxhoorn Y & Janssens SRM (2009) Phytosanitary risk perception and management; development of a conceptual framework. Rapport 2009-078, LEI, Den Haag: 109 pp